

Hallsbergs kommun
kommun@hallsberg.se

2020-04-15
1 (21)
Dnr-2019:9416

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid
Östansjö skola i Hallsberg kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Östansjö skola avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Lösanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Med anledning av den rådande situationen med risker för smittspridning av Covid-19

Många skolor är i dagsläget starkt påverkade av de åtgärder som vidtas med anledning av Covid-19. Följden kan vara stor frånvaro av personal eller att resurser måste tas i anspråk för nya förhållanden. Skolinspektionen anpassar för närvarande på olika sätt sin tillsyn och granskning. Mer information finns på www.skolinspektionen.se. Vi följer kontinuerligt situationen och hur den påverkar skolsystemet i olika delar av landet. Eftersom skolan fortfarande är aktiv och ska fortgå men under andra omständigheter, menar Skolinspektionen att det är viktigt att meddela bedömningen efter granskningen som redan ägt rum. Skolinspektionen har i detta beslut anpassat uppföljningstiden med hänsyn till rådande omständigheter. Uppföljningstiden kan komma att förlängas ytterligare om förutsättningarna förändras. Om du som huvudman behöver längre uppföljningstid, kontakta Skolinspektionen för en prövning.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Östansjö skola i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn utvecklar och implementerar ett strukturerat jämställdhetsarbete med målet att alla elever, oavsett könstillhörighet, har samma förutsättningar att lära och utvecklas i sin utbildning.

Undervisning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn tar ansvar för arbetet med att strukturera undervisningen och implementera en summerande eller framåtblickande avslutning för att göra eleverna medvetna om var de befinner sig i sitt lärande.

Trygghet och studiero

Skolan arbetar i flera delar så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att under rektorns ledning samordna och utveckla skolans gemensamma strategier och förhållningssätt i arbetet med att skapa och upprätthålla studiero i undervisningen och att en samsyn om detta etableras bland undervisande personal.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i låg utsträckning.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn utvecklar analysarbetet för att identifiera eventuella omotiverade avvikelser i lärares bedömningar och betyg i syfte att verka för en ökad likvärdighet.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **30 oktober 2020** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområden och resultatet av dessa åtgärder.

Redogörelsen skickas via e-post, till mats.lindh@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr2019:9416) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Rektors ledarskap

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§, 4 kap. 4-7 §§ skollagen

Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag, Varje skolas utveckling, 2.1 Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen är att Östansjö skola har ett fungerande systematiskt kvalitetsarbete där både kunskapsresultat och resultat för trygghet och studiero följs upp och analyseras för att kunna fatta beslut om utvecklingsåtgärder och genomföra dessa. Personalens kompetensutveckling ses som en viktig kvalitetsfaktor men behöver tydligare kopplas till de behov som identifieras i det systematiska kvalitetsarbetet. Rektorns ledning och organisation av verksamheten ger goda organisatoriska förutsättningar för personalsamverkan inom olika områden, men det kollegiala lärandet och introduktionen av nyanställda obehöriga lärare behöver utvecklas. Skolan saknar ett aktivt och systematiskt jämställdhetsarbete för att motverka könsmonster som kan begränsa elevernas lärande och utveckling.

Skolans systematiska kvalitetsarbete ger goda förutsättningar att utveckla skolans verksamhet

Granskningen visar att rektorn har god kännedom om skolans verksamhet genom att regelbundet och strukturerat följa upp och analysera kunskapsresultat och resultat för trygghet och studiero. Av insänd dokumentation och av intervjuer med rektorn, lärare och elevhälsa framkommer att elevernas kunskapsresultat följs upp två gånger per år med stöd av en trafikljusmodell och andra bedömningsstöd gemensamma för kommunen.¹ Rektorn tillsammans med lärare och elevhälsa analyserar elevernas måluppfyllelse och tar initiativ till lämpliga insatser för att höja elevernas måluppfyllelse. Av insänd dokumentation framgår att rektorn tillsammans med skolans utvecklingsledare gör en övergripande analys av de genomförda bedömningsstöden en gång per termin där organisation, undervisning och elevgrupper prövas. Den genomsnittliga betygspoängen för årskurs 6 ligger över rikets genomsnitt i 13 av 17 ämnen läsåret 2018/19.² De utvecklingsområden skolan för närvarande prioriterar är gemensamma för kommunens skolor och ska leda till en ökad måluppfyllelse i matematik och att öka elevernas tro på sin egen förmåga genom en satsning på studie- och yrkesvägledning.

Skolan följer regelbundet och systematiskt upp och analyserar elevernas upplevelse av trygghet och studiero via egna och kommungemensamma enkäter. Skolans så kallade MåBra-team med rektor, kurator, specialpedagog och representanter för arbetslagen, ansvarar för uppföljning och analys av trygghetsresultaten. I intervju med lärare framkommer att eleverna involveras i de resultat som tas fram. Enligt rektorn har teamet även till uppgift att följa upp och analysera de kränkingsanmälningar som görs på skolan.

Personalens kompetens ses som en viktig kvalitetsfaktor

Av granskningen framgår att flera insatser görs för att stärka personalens kompetens men kopplingen mellan det systematiska kvalitetsarbetet och kompetensutvecklingsinsatser kan tydliggöras. Rektorn säger i intervju att det är ett prioriterat område att arbeta med vad lärarna behöver utveckla för att eleverna ska

¹ Trafikljus är en modell med färgkoder för olika kunskapsnivåer.

² Skolverkets nationella statistik.

komma vidare i sin utbildning. Rektorn har tagit initiativ till ett erfarenhetsutbyte med en närliggande skola, som rektorn också leder, vilket gett möjligheter till idéutbyte i frågor om undervisningen, bland annat utveckling av elevernas lärmiljöer. Lärare uppger i intervju att rektorn inte hunnit så långt i arbetet med att kartlägga lärarnas kompetenser via personalens utvecklingssamtal, men vissa personella omfördelningar har genomförts i verksamheten för att stärka kompetensen. Lärare uppger visserligen att det går att få kompetensutvecklingsbehov tillgodosedda och att de varit kopplade till bland annat matte- och läslýftet, men andra kompetensområden som exempelvis anpassade lärmiljöer för elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) och lågaffektivt bemötande, kan lärare inte koppla till behov som identifierats i skolans systematiska kvalitetsarbete.

Rektorns ledning och organisation av det pedagogiska arbetet är inte tydlig i alla delar

Av granskningen framgår att rektorn skapar goda organisatoriska förutsättningar för samverkan mellan lärare, elevhälsa och övrig personal på skolan men att det finns vissa begränsningar för det kollegiala lärandet. Av insänd dokumentation framgår att det finns mötesforum för gemensam planering, förhållningssätt, värdegrund och elevhälsa. En särskild pedagogisk konferens med samtlig personal hålls en gång per månad. Skolans ledningsgrupp har regelbundna elevhälsomöten där en representant från respektive arbetslag deltar och utöver det finns så kallade bollplank för lärare och arbetslag att samverka med kurator, specialpedagog och rektor. Representanter för elevhälsan upplever att de med sin kompetens är en välintegrerad del av skolans verksamhet. Rektorns ledning av organisationen ger möjligheter till ett kollegialt lärande bland lärare och övrig personal men lärare säger i intervju att det saknas tid för att på allvar kunna samarbeta mellan olika ämnen och om anpassningar i undervisningen. Rektorn är medveten om lärarnas inställning men säger i intervju att det handlar om vad man gör med tiden. Skolinspektionen vill i detta sammanhang föra fram att rektorn har ett tydligt ansvar för lärarnas kollegiala lärande och för att dess mål och förväntningar är tydligt formulerade med fokus på elevers lärande.

Vidare framkommer i granskningen att obehöriga lärare inte ges en behovsanpassad introduktion och att det finns variationer i gemensamma arbets- och förhållningssätt. Rektorn säger att kollegiet har pratat om nyanställdas introduktion men att det behöver skrivas ner en rutin. Frågan om introduktion har varit uppe för diskussion i arbetslagen och på en pedagogisk konferens där det framkommit att introduktionen för nyanställda behöver förbättras. Lärare säger i intervju att arbetsformer för introduktion av ny personal saknas och att det behövs för att kunna hålla en gemensam värdegrund i verksamheten. Detta har enligt rektorn visat sig i praktiken genom att lärares arbets- och förhållningssätt varierar och att en pedagogisk samsyn

blivit svår att upprätthålla. Rektorn uppger att skolan är i ett läge där det är många föräldraledigheter och det är svårt att få behöriga lärare att söka sig till skolan. Enligt Skolinspektionen visar den nuvarande personalsituationen och skolans förutsättningar att rekrytera behörig personal, vikten av att rektorn utvecklar och fastställer hur en introduktion av nyanställda, obehöriga som behöriga, ska genomföras. Detta för att bland annat tydliggöra och implementera gemensamma arbets- och förhållningssätt och hur skolan i olika avseenden arbetar.

Det saknas ett aktivt och systematiskt jämställdhetsarbete på skolan

Granskningen visar att det inte bedrivs något aktivt och systematiserat jämställdhetsarbete på skolan. I intervju uppger rektorn och lärare att flickors och pojkars kunskapsresultat följs upp och att skillnader mellan könen följs upp inom ramen för värdegrundsarbetet. Av lärarintervjuer framkommer att det inte finns någon gemensamt arbete i jämställdhetsfrågor och att skolan inte har haft fokus på dessa frågor. Enligt representanter för elevhälsan har man inte tänkt på att könsmonster kan påverka elevernas utbildning. I intervju ger elever exempel på att flickor och pojkar kan behandlas och bemötas olika i undervisningen. Enligt elever har det förekommit att någon lärare sagt att en viss litteratur passar bättre för antingen pojkar eller flickor och att flickor passar bättre i rosa färg. Elever uppger att jämställdhetsfrågor inte är något som tas upp av de vuxna på skolan men att det tagits upp på klassråd. I Skolinspektionens skolenkät är den pedagogiska personalen visserligen mycket positiva i sina svar på frågan om det pratas om jämställdhet på skolan³ men elevernas skattning om lärare är rättvisa mot eleverna är dock lägre än medelvärdet.⁴

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

³ Skolinspektionens skolenkät våren 2019 för pedagogisk personal. Indexvärdet för frågan är 9,3 (max 10,0), medelvärdet för samtliga skolenheter är 8,3.

⁴ Skolinspektionens skolenkät våren 2019 för elever. Indexvärdet för frågan är 6,7 (max 10,0), medelvärdet för samtliga skolenheter är 7,6.

- Att rektorn utvecklar och implementerar ett strukturerat jämställdhetsarbete med målet att alla elever, oavsett könstillhörighet, har samma förutsättningar att lära och utvecklas.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn behöver initiera och utveckla ett jämställdhetsarbete på skolan för att skapa likvärdiga möjligheter för eleverna att kunna nå så långt som möjligt i sitt lärande oavsett könstillhörighet. Av läroplanen framgår att skolan aktivt och medvetet ska främja elevernas lika rättigheter och möjligheter oberoende av könstillhörighet. Vidare lyfts att sådana faktorer som hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta, samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma elevernas uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan har också ett ansvar för att motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling.

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn inleder ett utvecklingsarbete för att systematiskt följa upp verksamheten utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Enligt Skolinspektionen kan skolans jämställdhetsarbete systematiseras genom att ingå som en naturlig del i skolans befintliga kvalitetsarbete. I de fall könsmonster uppmärksammas behöver dessa analyseras så att tänkbara orsaker och förklaringar arbetas fram. Denna analys bör relateras till utbildningens organisation, innehåll och arbetsformer. Det handlar om att genom en analys göra den pedagogiska personalen medveten om hur flickor och pojkar i realiteten bemöts och bedöms, vilka krav och förväntningar som förmedlas och hur detta kan påverka elevernas måluppfyllelse. Rektorn behöver även se till att jämställdhetsperspektivet tas tillvara i undervisningen i alla ämnen och att lärare verkar för att alla elever oavsett kön får ett lika stort utrymme och inflytande i undervisningen.

Undervisning

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 2 och 5 §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185)

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Rättigheter och skyldigheter, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 5 Kursplaner

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen är att undervisningen vid Östansjö skola genomförs på ett sådant sätt att den i flera avseenden främjar elevernas möjligheter

att utvecklas enligt läroplanens mål. Lärare arbetar aktivt med att stärka elevernas motivation och självförtroende och elever ges ett bra stöd i undervisningen samt stimuleras och utmanas till stor del i sitt lärande. Eleverna ges också goda möjligheter att reflektera över sitt lärande och görs också delaktiga i utvärderingen av undervisningen. I arbetet med att skapa en gemensam strukturmodell för undervisningens genomförande, behöver dock en samsyn utvecklas för hur lektioner och arbetsområden avslutas med återkoppling till mål och syfte.

Skolan arbetar aktivt med att stärka elevernas motivation och självförtroende

Av granskningen framkommer att såväl lärare som elevhälsa medvetet arbetar för att stärka elevernas motivation och självförtroende. Av intervjuer och lektionsobservationer framgår att lärarna uppmuntrar och motiverar eleverna i skolarbetet till att lösa svårigheter och utmana sig själva. Skolan har haft utmaningar med motivationen hos äldre elever, men där har insatser gjorts, bland annat genom att motverka att före detta elever sprider negativa attityder som påverkar motivationen hos nuvarande elever. Enligt rektorn och representanter för elevhälsan har elevernas motivation ökat och skolan behöver arbeta vidare med elevernas framtidsro och relationerna mellan lärare och elever. Lärare uppger att det diskuteras mycket om detta och att de försöker, genom att tydliggöra syfte och mål för lektionerna, få eleverna motiverade och förstå varför de är i skolan. Ett annat sätt att öka motivationen har varit att låta eleverna hjälpa varandra i undervisningen genom ett så kallat kooperativt lärande. Lärare säger i intervju att det är viktigt att möta eleverna där de befinner sig i sitt lärande och ställa rimliga krav, eftersom eleverna annars lägger av "både om det är för lätt eller för svårt".

Eleverna ges ett bra stöd i undervisningen och stimuleras och utmanas till viss del i sitt lärande

Granskningen visar att lärare ger eleverna ett bra stöd efter deras behov och att undervisningen till viss del stimulerar och utmanar eleverna. Lärare uppger i intervju att elevhälsan är aktiv med att observera och bidra med tips, tankar och idéer i undervisningen, särskilt för elever som behöver stöd och anpassningar. Representanter för elevhälsan uppger i intervju att organisationen för stöd till elever fungerar bra på skolan och att lärmiljöerna är väl anpassade. Lärare och elevhälsan tar upp den nya studio som skapats som en fristad för de elever som har svårt att vara i klassrummet och de elever som för stunden behöver en annan lärmiljö. Inrättandet av studion har bland annat effektiviserat arbetet med elever som haft problematisk frånvaro och exempel ges på en elev som nu åter är i skolan och har sin undervisning både i studion och med klassen.

Eleverna har vissa möjligheter till ämnesfördjupningar och utmaningar i undervisningen men arbetet med ledning och stimulans kan stärkas ytterligare. Skolinspektionens skolenkät från våren 2019 visar på höga resultat gällande elevernas skattning av utmaningar i undervisningen.⁵ Lärare uppger att de i stor utsträckning använder eget studiematerial vilket skapar goda möjligheter att utmana eleverna. Dock framkommer det i en lärarintervju att en utmaning är att genomföra undervisningen i två årskurser som oftast bedrivs tillsammans i en åldersheterogen grupp och att elever då kan komma i skymundan. Enligt rektorn behöver elever utmanas mer i undervisningen, samtidigt som lärarna behöver differentiera undervisningen ytterligare. Representanter för elevhälsan berättar i intervju att det i samband med analysen av kunskapsuppföljningen även fångas upp elever som behöver mera stimulans i undervisningen. Nästa steg är att utarbeta en lektionsdesign där eleverna kan ha samma mål i undervisningen men får arbeta med olika uppgifter med olika svårighetsgrad kopplat till deras behov. Skolinspektionens skolenkät visar att arbetet kan vara motiverat i och med att eleverna skattar stimulans lägre än medelvärdet för samtliga medverkande skolenheter.⁶

Eleverna ges goda möjligheter till reflektion över sitt lärande och är delaktiga i och utvärderingen av undervisningen

Eleverna ges goda möjligheter att reflektera över sitt lärande och att medverka i planeringen och utvärderingen av undervisningen. Det framkommer i intervjuer med lärare och elever och i Skolinspektionens observationer att undervisningen på olika sätt utvärderas tillsammans med eleverna och att eleverna får reflektera över sitt lärande eller sin prestation. Eleverna får även ge sina synpunkter på undervisningen på till exempel klass- och elevråd. Representanter för elevhälsan uppger att lärare lyfter fram elevernas lärande och utveckling och fångar upp elevernas ord och tankar för diskussion. Att elever har möjlighet till delaktighet och reflektion visar även

⁵ Skolinspektionens skolenkät våren 2019 för elever. Indexvärdet för utmaningar är 8,6 (max 10,0) jämfört med medelvärdet 7,9 för samtliga medverkande skolenheter.

⁶ Skolinspektionens skolenkät våren 2019 för elever. Indexvärdet för stimulans är 5,5 (max 10,0) jämfört med medelvärdet 6,4 för samtliga medverkande skolenheter.

Skolinspektionens skolenkät, där resultaten gällande elevernas skattning av argumentation och kritiskt tänkande samt delaktighet och inflytande är höga.⁷

Lärare utövar ett aktivt lärarstöd men eftersöker en pedagogisk samsyn

Granskningen visar att lärarna ger eleverna ett aktivt stöd i undervisningen och att det finns en variation i arbetsformer och arbetssätt. Vid de observationer Skolinspektionen genomfört har flertalet lektioner en balans mellan gemensamma genomgångar, samtal och diskussioner samt enskilt arbete eller arbete i par eller grupp. Av intervjuer med elever framgår att lärarna ger hjälp och stöd under lektionerna och att beskrivning av lektionernas syfte och mål är en naturlig del av undervisningens struktur. Det förekommer dock att elever i vissa årskurser får mindre stöd och får vänta på hjälp när en lärare leder två klassers lektioner samtidigt.

Arbetet med att skapa en sammanhållen lektionsstruktur behöver fortsatt utvecklas. Lärare uppger i intervju att lärarkollegiet är överens om att lektioner ska innefatta en inledning följt av en genomförande del, men att de inte har kommit fram till något gemensamt när det gäller hur lektioner ska avslutas. Enligt lärare befinner sig några nya lärare i en startfas i fråga om hur skolans gemensamma lektionsstruktur praktiskt ska tillämpas. Även rektorn uppger i intervju att skolläningen arbetar med att införa en gemensam strukturmodell i undervisningen, men att allt inte är på plats. Representanter för elevhälsan uppger att de handleder lärare om hur man kan tydliggöra lärandemål. De lektioner Skolinspektionen observerat har varit väl strukturerade med introduktion, genomförande och en syftesbeskrivning med stöd av bland annat "pilen-lektionens mål", en gemensam modell för att klargöra syfte och mål med lektionerna. Den beskrivning lärare och rektorn ger i intervju av lektioners avslutning överensstämmer med de lektionsobservationer Skolinspektionen genomfört, det vill säga att det inte görs någon sammanfattande avslutning där läraren relaterar eller återknyter till syftet med lektionen eller arbetsområdet för att medvetandegöra eleverna var de befinner sig i sitt lärande.

⁷ Skolinspektionens skolenkät våren 2019 för elever. Indexvärde för frågeområdet är 8,3 (max 10,0), medelvärdet för samtliga skolenheter är 6,9.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn tar ansvar för arbetet med att strukturera undervisningen och implementera en summerande eller framåtblickande avslutning för att göra eleverna medvetna om var de befinner sig i sitt lärande.

Skolinspektionens granskning visar att lärarnas arbete med att genomföra strukturerad undervisning kan utvecklas genom att lektioner även innefattar en tydlig avslutning. Även om det i granskningen framkommer exempel på god struktur och tydlighet i undervisningen, finns det ett fortsatt behov av att lärarna gemensamt kommer fram till vad som kännetecknar en välstrukturerad undervisning i sin helhet för att skapa tydlighet och sammanhang för eleverna.

Av Skolinspektionens tematiska granskning framgår att de lärare som på ett medvetet och genomgripande sätt arbetar med att skapa förutsättningar för delaktighet gör det bland annat genom att tydliggöra syfte och mål med lektionen. När det gäller avslutning av lektioner är syftet att läraren sammanfattar undervisningens olika delar och relaterar eller återknyter till syftet med lektionen eller arbetsområdet.⁸

Skolinspektionen rekommenderar att skolan fortsatt fokuserar på och intensifierar arbetet kring att utveckla strukturen på lektionerna. Rektorns roll är att leda arbetet och i samråd med undervisande lärare, specialpedagog och speciallärare diskutera hur de på bästa sätt ska gå tillväga för att stödja lärarna i detta arbete. Rektorn behöver försäkra sig om att alla lärare deltar i arbetet, alternativt informeras om vad lärarkollegiet har kommit överens om gällande hur undervisningen på skolan bör struktureras för olika elevgrupper, och att det som överenskommits också implementeras i undervisningen. I detta ingår att nyanställda lärare, behöriga som obehöriga, vid en introduktion delges vilken strukturmodell skolan kommit överens om. I detta sammanhang vill Skolinspektionen även nämna att lärare kontinuerligt, utifrån lektionsstrukturen, behöver reflektera över och klargöra om syfte och mål med undervisningen har uppnåtts.

⁸ Skolinspektionen (2018b) Att skapa förutsättningar för delaktighet, Stockholm: Skolinspektionen.

Trygghet och studiero

Författningsstöd

3 kap. 2 §, 5 kap. 3 och 5 §§, 6 kap. 6-7 §§ skollagen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Skolan arbetar i flera delar så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen är att Östansjö skola har ett välfungerande arbete för att främja elevernas upplevelse av trygghet. Arbetet med att skapa och upprätthålla studiero i undervisningen behöver dock utvecklas genom att en samsyn kring arbets- och förhållningssätt etableras hos personalen.

Östansjö skola bedriver ett aktivt trygghetsskapande arbete

Granskningen visar att skolan har en välfungerande organisation för att främja elevernas upplevelse av trygghet och att arbetet främjar en skolmiljö som präglas av trygghet. Som tidigare nämnts ansvarar skolans MåBra-team för trygghetsarbetet med förebyggande och främjande åtgärder. Av inlämnad dokumentation framgår att skolans åldersblandade grupp "Schyssta Östansjökompisar" och skolans kamratstödjare är exempel på åtgärder för att stärka elevernas upplevelse av trygghet. Styrda rastaktiviteter har nyligen införts på skolan, vilka fritidshemspersonalen ansvarar för. Trygghetsarbetet omfattar även värdegrundsteman i form av "pärlor" som tas upp regelbundet med eleverna. Enligt rektorn, lärare och elever är det en trygg skola. Elever uppger i intervju att de får svara på enkätfrågor om hur man trivs på skolan och att de fått ta del av resultaten från mätningarna. Men elever tar i intervju även upp att tryggheten med lärare påverkats av hur lärare agerar och uttrycker sig och av många lärarbyten. Även om skolenkäten visar på ett något lägre resultat än medelvärdet i elevernas skattningar av tryggheten på skolan,⁹ framkommer i intervjuer inget annat än att lärare och övrig personal på olika sätt aktivt arbetar för

⁹ Skolinspektionens skolenkät våren 2019 för elever. Indexvärdet för trygghet är 7,8 (max 10,0) jämfört med medelvärdet 8,3 för samtliga medverkande skolenheter.

att främja elevernas trygghet. I intervju med rektorn och representanter för elevhälsan framgår att det vid tiden för skolenkäten våren 2019, fanns konflikter på skolan vilket kan ha påverkat enkätutfallet. Skolan har vidtagit åtgärder för att stärka elevernas trygghet med bland annat styrda rastaktiviteter och kamratstödjarverksamhet.

Lärarnas arbets- och förhållningssätt för att skapa och upprätthålla studiero i undervisningen varierar

Granskningen visar att en samsyn saknas bland lärare om arbets- och förhållningssätt för att skapa och upprätthålla studiero i undervisningen. Av insänd dokumentation och av intervjuer med rektorn, lärare och elever framgår att några årskurser har en sämre studiero. Visserligen säger lärare att studieron är bra men också att det är något som ofta diskuteras. Enligt lärare har de regler som finns på skolan arbetats fram tillsammans med eleverna via elev- och klassråd. Lärare genomför olika åtgärder för att skapa och upprätthålla studiero i undervisningen, bland annat genom att skapa mindre undervisningsgrupper och att arbeta förebyggande inför schemabrytande aktiviteter. Lärare säger i intervju att de gemensamt i kollegiet pratar om att inte stå och skrika till elever i klassrummet, utan bemöta och fånga upp de elever som till exempel behöver röra på sig under lektionerna. Rektorn uppger i intervju att studieron är relativt god men att vissa delar behöver bli bättre. Rektorn är inte säker men antar att det finns en samsyn bland personalen för hur en lugn lärmiljö ska upprätthållas. Rektorns del i arbetet går för närvarande ut på att ha en direkt dialog med eleverna och utifrån en samlad bild diskutera hur det är i klasserna. Enligt representanter för elevhälsan finns det goda förutsättningar till en lugn miljö och att det är studiero på skolan, men att lärarna kan ha olika upplevelser av och syn på vad som är acceptabelt i fråga om studiero. Visserligen är studieron vid de lektionsobservationer Skolinspektionen genomfört god, men elever säger i intervju att arbetsron inte alltid är bra och att det var något lugnare på de lektioner Skolinspektionen var med på. Enligt elever kan det vara väldigt högljutt på lektionerna och det varierar mellan klasserna hur lärare agerar om störningar uppstår.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att under rektorns ledning samordna och utveckla skolans gemensamma strategier och förhållningssätt i arbetet med att skapa och upprätthålla studiero i undervisningen och att en samsyn om detta etableras bland undervisande personal.

Skolinspektionens granskning visar att Östansjö skola behöver utveckla ett samlat arbete med att skapa och upprätthålla studiero så att alla elever ges en så god lärandemiljö som möjligt. Lärare på skolan genomför visserligen olika åtgärder för att skapa studiero, men skolan som helhet behöver utveckla och samordna gemensamma strategier och förhållningssätt i arbetet med att främja studieron i undervisningen.

Skolinspektionens kvalitetsgranskning av skolans arbete för att skapa studiero visar att studieron främjas av tydliga lektionsstrukturer och av ett tydligt ledarskap i klassrummet. Granskningen visar också att lärares förutsättningar att skapa studiero i undervisningen påverkas av andra processer på skolan. Det handlar framförallt om skolans arbete med normer och värden och det främjande arbete som bedrivs av elevhälsan, men också om skolans samarbetskultur och gemensamma förhållningssätt. Vidare framkommer att rektorns ansvar när det gäller studiero innebär att utifrån en systematisk uppföljning vid behov vidta åtgärder för att förbättra studieron genom ett samlat och gemensamt arbete på skolan.¹⁰

Skolinspektionen föreslår att skolan använder de forum för samverkan som finns för lärare, elevhälsa och övrig personal för att följa upp och utvärdera elevernas upplevelse av studiero och de insatser som genomförs på skolan. Det är av vikt att lärare och övrig personal, under rektorns ledning, för gemensamma diskussioner i syfte att enas om vad som kännetecknar en god studiemiljö. Att ytterligare involvera eleverna i arbetet utgör en viktig utgångspunkt. Eleverna kan exempelvis på ett enkelt sätt utvärdera lektioner i fråga om studiero, i olika ämnen och för olika lärare. Personalens analys, tillsammans med elevernas synpunkter, kan rektorn sedan använda för att identifiera möjliga åtgärder och gå vidare med att utveckla gemensamma strategier och ett gemensamt förhållningssätt för arbetet med studiero.

Bedömning och betygssättning

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20 a § skollagen

9 kap. 20 och 22 b §§ skolförordningen

Lgr 11, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

¹⁰ Skolinspektionens kvalitetsgranskning 2016: Skolans arbete för att säkerställa studiero – det räcker inte att det är lugnt, eleverna måste lära sig något också s. 5-7.

Skolinspektionen bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i låg utsträckning.

Den sammanfattande motiveringen är att skolan visserligen deltar i ett kommungemensamt arbete för att kvalitetssäkra bedömningar och betyg men att motsvarande arbete inom skolenheten inte i tillräckligt hög grad bedrivs gemensamt och samordnat under rektorns ledning. Rektorn överlåter till stor del arbetet med analyser av eventuella avvikelser i bedömningar och betyg till lärarna.

Rektorn ger vissa men inte tillräckliga förutsättningar för att kvalitetssäkra lärares bedömningar och betyg inom skolenheten

Granskningen visar att rektorn inte tillräckligt aktivt leder arbetet med att kvalitetssäkra omdömen och betyg inom skolenheten. I intervju uppger rektorn att ett gemensamt arbete med att kvalitetssäkra omdömen och betyg har inletts i kommunen med anledning av att det är stora skillnader i stadiövergången mellan mellanstadiet och högstadiet. I detta arbete har lärare på de olika stadierna getts möjlighet att diskutera bedömningsfrågor. För nationella prov har kommunen inrättat en modell med samrättning och sammanställning av provresultat där lärarrepresentanter från kommunens olika skolor deltar. Enligt lärare ges resultaten från de nationella proven en särskild tyngd i bedömningsarbetet. Rektorn säger i intervju att det i de kommungemensamma grupperna även planeras för arbetet med tolkning av läroplanens kunskapskrav. På skolan ges lärare möjlighet att ha bedömningsdiskussioner i arbetslag och vid pedagogiska konferenser, enligt rektorn. Lärare uppger visserligen att det finns möjlighet till diskussioner om omdömen och betyg i arbetslagen och i samband med nätverksträffar, men lärare på lågstadiet uppger att det inte är någon samverkan med lärare på mellanstadiet i dessa frågor. Rektorn uppger att obehöriga lärare ges stöd i bedömningsarbetet av andra lärare men har även sett ett behov av att ytterligare diskutera bedömningsfrågor med obehöriga lärare.

Rektorns analys av avvikelser i lärares bedömningar och betyg är begränsad

Av granskningen framgår att rektorns analys av eventuella avvikelser i lärarnas bedömningar och betyg inte är tillräcklig för att trygga likvärdigheten. I intervju uppger rektorn visserligen att eventuella skillnader i lärares bedömning följs upp av rektorn och utvecklingsledaren och säger också att det är läraren själv som måste fråga sig vad som bedömts och om eleverna getts alla förutsättningar att visa sina kunskaper. I intervju med lärare ges exempel på att oenigheter i bedömningsfrågor har förekommit och att någon har varit lite hård i bedömningen jämfört med andra, en situation som ännu inte tagits upp med rektorn. I inkommen dokumentation saknas redogörelser för

hur skolan arbetar med att följa upp och identifiera eventuella avvikelser i lärares bedömningar och betyg och vilken analys som görs för att ta reda på om avvikelserna är motiverade eller inte.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn utvecklar analysarbetet för att identifiera eventuella omotiverade avvikelser i lärares bedömningar och betyg i syfte att verka för en ökad likvärdighet.

Granskningen visar att rektorns analys av lärarnas bedömningar och betyg behöver utvecklas genom att närmare följa upp och jämföra eventuella avvikelser mellan exempelvis lärare, årskurser, kön och mellan betyg och resultat från nationella prov. Utredningen visar att rektorns arbete med att följa upp och identifiera såväl motiverade som omotiverade avvikelser i lärares bedömningar och betyg, är begränsat.

Av Skolverkets allmänna råd för betyg och betygssättning framgår att rektorn har en betydelsefull roll för att underlätta lärares arbete med rättvisande och likvärdiga betyg. Det innebär bland annat att rektorn ska se till att det finns förutsättningar att göra ändamålsenliga jämförelser av betyg och bedömningar. Det kan göras genom att statistik för betyg och bedömningar och betyg på nationella prov tas fram och jämförs mellan till exempel olika undervisningsgrupper eller efter socioekonomiska faktorer för att identifiera eventuella avvikelser och om de är motiverade eller inte.

Mot denna bakgrund föreslår Skolinspektionen att rektorn tar initiativ till ett utvecklingsarbete för att identifiera och analysera skillnader i lärares bedömningar och betyg när det gäller årskurser, mellan pojkar och flickor och resultat mellan nationella prov och betyg på skolan som helhet. I en rapport har Skolinspektionen kommit fram till att skolor i betydligt högre grad behöver analysera skillnaderna mellan resultat på nationella prov och de betyg som sätts i ämnet.¹¹ Skolinspektionen vill i detta sammanhang peka på relationen mellan nationella prov och terminsbetyg i årskurs 6

¹¹ Skolinspektionens rapport 2014:8, Uppenbar risk för felaktiga betyg.

(läsåret 2018/19) som visar att andelen elever med högre terminsbetyg jämfört med betyget i det nationella provet i matematik, var cirka 44 procent. Genomsnittet för Hallsbergs kommun var 16,8 procent och för riket 21,5 procent.¹²

På Skolinspektionens vägnar

X Renata Grelak

Beslutsfattare

Signerat av: Renata Grelak

X Mats Lindh

Föredragande

Signerat av: Mats Lindh

I handläggningen av ärendet har även Lena Westerman Annerborn, utredare medverkat.

¹² Skolverkets nationella statistik.

Bilaga 1: Underlag för bedömning regelbunden kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Åtta lektionsobservationer
- Två gruppintervjuer med elever
- Två gruppintervjuer med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med rektor
- Dokumentstudier, dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan, dels den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal indikatorer. Dessa indikatorer beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorns lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning arbetar skolan så att utbildningen präglas av trygghet och studiero och eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet vid bedömning och betygssättning? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Skolinspektionen besökte skolenheten den 3 och den 4 mars 2020. Besöket genomfördes av Mats Lindh och Lena Westerman Annerborn.

Östansjö skola är en grundskola för årskurserna F-6 belägen i Östansjö, några kilometer väster om Hallsberg. Huvudman är Hallsbergs kommun. Vid tiden för granskningen har skolan 79 elever. Undervisningen bedrivs med en klass för varje årskurs där varje klass har mellan 8 och 18 elever. Skolan leds av en rektor som tillsammans med utvecklingsledare och specialpedagog bildar en ledningsgrupp. Rektorn leder två skolenheter och har 40 procent av sin tjänst på skolan.